

Hétről Hétre

A MAGYAR HIRLAP SZÉPIRODALMI MELLÉKLETE

Köny- és vérkereskedők

Az Amerikai Magyar Hűség Liga buzgalmasából és szíveségéből állandóan "élvezhetjük" a hazai híreket. Az Amerikai Magyar Hűség Liga elnökének messzire és magasra nyúló összeköttetései tették lehetővé, hogy a háborús időkben — több mint két esztendő szünet után — magyarországi újságok eredeti meghamisítatlan hírei kerüljenek az amerikai magyarság szűkkörű nyilvánosságára. Köszönet illeti az Amerikai Magyar Hűség Liga elnökét, de nincs köszönet a magyarországi hírekben. A híradások és cikkek tömege került már a nyilvánosság elé, de a hir-tengerből egyetlen kedvező, jóleső, biztató hullámsapást sem vehettünk még észre. Sötét színekben bővelkedő komor képek tárják elénk Magyarországnak és a magyar népnek helyzetét. Megdöbbentő, vizsziaraszító képek ezek, mint a titkos orvosi muzeumok mélyei, ahol a jámborok megijesztésére, a legborzasztóbb emberi és aszszonyi nyavalyákat formáltatta viaszba a pénzéhes lelkiismeretlenség. Az ilyen muzeumok "rémitő" kamráiban joggal foglalhat helyet a magyarországi közélet sok kimagasló alakja. Hámory László országgyűlési képviselő, földbirtokos és sokszoros milliomos viasz-szobra irtózatossá hűséggel szemléltetné a magyarországi közélet gyógyíthatatlan, undorító, visszataszító, mocskos nyavalyáinak tömegét. A "Pesti Hírlap" egyik ideérkezett száma közszemlére teszi ezt a minden "közéleti" nyavalyával bővelkedő nagyságos minta példányt.

Hámory László munkapárti országgyűlési képviselő, már jóval a háború kitörése előtt milliomos és nagybirtokos volt. Jóval a háború kitörése előtt többet kerestett, mint amennyit megemésztetett. Mindig többet rakhatott asztalára, mint amennyit étvágya követelt, mint amennyit szervezete feldolgozhatott. És amikor jött a háború, a nagybirtokos és nagyságos képviselő ur jövedelmei, a természet törvényeinek parancsára csak sokasodhattak. A háború automatikusan megsokszorozta, talán megtízszerezte a képviselő ur egyéni, "tisztesleges" jövedelmét. De a milliomos Hámory Lászlónak, a párbaajhósnak és kaszinói becsületbirónak, nem volt elég a megszázaszorozni akarta jövedelmét és nem riadt vissza a legpiszkosabb, legalja-

sabb eszközöktől sem. A nagyságos képviselő ur nem törődött azzal, hogy milliók adják vérüket a hazáért, hogy százazrek jutnak özvegyiségre, milliók árvaságra, más százazrek válnak örökéletükig nyomorékká. A képviselő ur nem hallotta az éhezők, a könnyezők jajjait, vagy ha meghallotta, — mert meg kellett hallania, — legfeljebb felsóhajtott, honatjai keble felzokogott és összegyűjtötte a könyveket és elpárologtatta a nedves alkátrészekét és kereskedelmi forgalomba hozta a könnyek mélyén rejtőző savakat.

Erről a köny- és vérkereskedőről jelent meg az alábbi vezércikk a Pesti Hírlap június 18-diki számában:

KI VELE!

Igenis, ki a parlamentből oly régtől hirhadt és immár végképp bélyegzett firmával, aminőnek az Aradon lefolytatott rendőrbírói tárgyalás Hámory László képviselőt a nágyközönségnek méltó bámulatára bemutatta. Még ennek a teljesen elasztott és elpenészesedett parlamentnek sem vallhatja tagjának magát olyan egyéniség, akit a bíróságnak a legundokabb kapzsiság mindenféle büneiben vakmerően árdragító spekulációiban, nagymennyiségű gabonakészletek és állati termékek rejtegetésében, általában a háborús védelem okából alkotott törvények és rendeletek rendszeres megszegésében kellett elmarasztalnia. De ne hogy ezt a szükséges kiakolboltást pusztá egyéni osztráczizmus követelésének vegyék. Dehogyan is.

Éppen ellenkezőleg. Az egész Hámory esetnek jellemzettsége és érdekessége abban áll, hogy az ő egyéni alakjában egy nem ritka közéleti típus van megjelenítve és összesűrítve és legfeljebb, ha egyik disz példánya olyan rendszeres közéleti kinővésnek, amelyet évtizedek elfejult kormányzata tenyésztett és hamisított többségi szervezet nevelt nagygyá a mi parlamentáriszimusunk világában. Hámory mint egyéniség, egész hitvány semmirevalóságában ugyan kinek figyelmét köthetné le? De ime itt, egy már elég régebről indult közéleti szereplés bengáliai világitásban mered megriadt szemünk elé egy férfit, akiről most bírói ítélettel van megpecsételve,

hogy a közérdek fogalma még csak halvány illúziót sem jelentett neki, egész lényét falánk ösztön, mohó, ragadozó vágyak sarkalták és hogy akármilyen nyomorult garasos nyereségért kockáztatni tudta a vérző haza érdekét, veszélyeztette embertársai egészségét. Mégis úgy találta, hogy van politikai szervezet, amelybe egészen beleillik, ahol egyéni hajlamainak kifejtésére kedvező keretet talál. Van uralkodó hatalom is, amelynek híve lehet és amelynek részéről állandó mandátum-biztosításra számíthat. Hát ezt az egész Hámory környezetet, a tipikussá vált Hámoryak összes példányait megilleti a jelszó: "Ki vele!"

Persze a munkapárti többség mai ellenzéki szeregyakorlatai közben siet elhárítani magáról a felelősséget amiatt, hogy az egyes Hámory, akit a bíróság szégyenletesen elítélt, az ő tagja lehetett és mindenkor szavazatával a többségi hatalom biztosításához hozzájárult. Még bizonyosságot is mutatnak, hogy a többségi klub kitessekelte, mihelyt Hámorynak piszkos dolgai nyilvánosságra kerültek. De ismerjük már előbbi hasonló alkalmakból ezt az utólagos szemétkisöprést, valahányszor a fogadó szalon levegője a hosszú elhanyagoltságtól bűzös párákkal van telteltve, hogy még az undorodó szomszédok is kénytelenek zajongva a gyors kiszellőztetést követelni. A puritán mellverdesés itt édes-keveset jelent. Arról természetesen nincs szó, hogy a mai munkapártiak nagy átlagának magánbeesülete, társadalmi tisztessége egy színvonalon állana Hámory cégérés viselkedésével. De ha forrását és fejlődését vizsgáljuk a csuf mótelynek, vajjon nem biztos-e, hogy a régi szabadelvű pártnak a mai munkapárt közvetlen szülőjének, sok évtizedes hatalmi monopóliuma a maga hamisított választásaival, korrupciós többség biztosításával, állandó hatalmi visszaéléseivel volt már régebről buja tenyészítő ágya a Hámory-féle politikai kalandor existenciáknak? Hát még a mostani munkapártiak eddig egyetlen, de annál fenomenálisabb választási hadjárata, Lukács László választási kasszójának sópénzeivel nem-e az az alkalmas rothadási talaj volt, amelyből a Hámory-féle,

színesen ríktó méreg-gombák és puffadt élősdí virágok kihajhat-

tak?

A Hámoryak bizonyára meg voltak győződve, hogy a dicső többségnek szüksége van rájuk, kivált ha segítettek megduzzasztani a szent pártkasszát azokból a pénzekből, amelyeket ragadozó körmökkel a szegény, dolgozó néptől összeharásoltak. Ha Lukács László, volt miniszterelnök, akit az egész művelt világ színe előtt ért bírói megbélyegzés, megmaradhatott a munkapárt vezetőjének és Tisza István, többségi nagyvezér tisztelt barátjának, miért ne bizakodott volna Hámory László is saját "tisztelt baráti" voltában és régi párt-solidaritási kötelezettségében? Nem válik itt be az a megkülönböztetés, amelyet a magánbeesület érinthetetlen tisztasága, másfelől a politikai beesület megengedett szabadossága között szoktak tenni. Éppen Hámory esetében mutatkozik ez. A Hámoryak joggal okoskodhatnak úgy is, hogy ennélfogva éppen nekik van a képviselőség, amely a politikai beesület utlevélével fedezi magánéletük piszkos üzelmeit. Ha ez még sem történik minden esetben így, ez az emberek szemében legfeljebb újra igazolja azt a német közmondást, mely a kis és nagy tolvajok különböző sorát panaszolja.

Természetesen, amikor saját tüzes bélyegünket is reásütjük a munkapárti korrupció legujabb hőisére, ez nem úgy van értelmezve, hogy a munkapárton túl mindenki az erény illatos olajával kenheti magát és a többi pártokon nem akadnának, akik csak farizeus szenteskedéssel emlegethetik, hogy ők, hála istennek, nem tartoznak a megbélyegzettek közé. Csak a legnagyobb megbotrányozással gondolhatunk rá, hogy például Békés városa mandátumát, a melylyel évtizedeken át halála napjáig Irányi Dániel puritánizmusát jutalmazta a város egyhangú bizalma, függetlenségi cégen az az Ivánka Imre szerzte meg és viseli mostanában is, akit háborús szédelő üzleteiért már utólért a bírói elítéltetés is. Ilyen esetek irányában nyomban viharzóan föl kellene zudulni a parlament testületi tisztességének. És akármennyire tiszteljük is az ügyvédi védelem erkölcsi rendeltetését, sehogy sem barátkozhatunk meg Zboray képviselővel.

(Folytatás a 7-ik oldalon.)

Az utolsó gyalázat

..

IRTA: NAGY LAJOS.

E pen a köruton mentem át, amikor megállt a sarkon. A körut és Andrássy-ut sarkán. — Állt, villamosra várt. Aztán meg látott engem s lemaradt a kedvemért az induló kocsirol. Nem mentem egészen hozzá, pár lépésnyire tőle megálltam és néztem feléje, kissé rá, kissé el a feje fölött. Ő felém kiáltott, a nevemet kiáltotta hívóan. Hozzá mentem, mosolygott, kezét fogtuk, szép volt ragyogott. A ruhája rajta isteni dísz, ékszerinek csillanására megdöbbsent a szív. De már várakozóan nézett a közeledő, csuszva, orvul közeledő villamos kocsiira.

— Ne nézd, — mondtam neki — még ugysem fogsz fölészalni, még velem maradsz egy kicsit.

Maradt. Valami jelentéktelen dolgot mondott, nem a maradással összefüggőt.

En belebámultam az esti sötétbe és szinte csak az arcommal éreztem, hogy az area és a tekintete rám tündökölt. Néha-nyan álltak körülöttünk, villamosra vártak, bámultak bennünket. Őt méltó csodálattal, engem tiszta emberi irigységgel. Belenézttem egy epkedő arcba és gonosz voltam, jólesett az idegen fájdalom.

— Jöjj velem sétálni.
— Miért?
— Kedvem támadt rá...

hogy sétáljak veled. Ma nagyon szép vagy. Karonfogva sétálunk majd, minden szem megakad rajtunk.

Elindultunk. Ráfördültünk az Andrássy-utra, lépdeltünk kifelé. Tíz óra volt, még jártak emberek, gyéren, minden szem megakadt rajtunk.

Beszélggettünk. Keveset, ritkán eső szavakkal. A fás uttesten jártunk, ujjongva izzottak a villamos gömbök, fenn a magasban, tuloldalt végig, gyönyörű sorban. Az ut távol előttünk a sötétségbe torkolt; úgy tetszett, hogy végtelen, úgy éreztük, hogy most egy gyönyörű és végtelen utra tértünk és azon ballagunk, cél nélkül, nem tudjuk, meddig semeddig, mindvégig, örökké. — De szólt a nő és sebet ejtett a lelkemen.

— Meddig megyünk?
— Végig, örökké, bele a végtelenségbe.

Kacagott. Csak az első értelmét fogta meg a szavainak és kacagása azt mondta: nem igaz, tréfálsz, ostoba vagy.

Mentünk. Némány szem megakadt rajtunk. A nő érzéki járással lejtett, én kissé mámoros voltam. Szívtuk a tiszta és hideg levegőt, kora március volt, tegnapelőtt még esett a hó, ma pedig már gyengén ránk lehet a Tavasz. Isteni nő volt a párom, Olga, a "Babylon" csoda táncosnője, égből hullott csillag. — De én már meguntam őt, mert valamikor szerettem. Szerettem — és soha az enyém nem volt. Pár csók, meleg augusztusi estéken, künn egy magános padon, — ez volt minden. A csókok sem észerelemből történtek, mert én féltem és a kezemmel lefogtam a szívem.

Ő most jött velem, mert kívántam, hogy jöjjön, de nem is kérleltem. És mert érezte, hogy nem bánom, ha nem jön. Ő, az isteni szép nő, ezer imádás tárgya, jött, mert szörnyű és érthetetlen és hihetetlen volt neki, hogy nem bánom, ha nem jön is.

Már hosszú ideig lépdeltünk, már a Köröndön haladtunk át. Szép, sima, sárgás-szürke uton. Hogy már hosszú ideig hallgatunk, megszólaltam:

— Miért jössz most velem? —
Velem, haszontalan, bolond sétára. Mikor másfelé vitt a célot.

— Ha akarod, hát nem megyek veled.

A hangjában kételkedés remegett.

— Nem. Akarom, hogy velem maradj. Mert jól esik, ha együtt sétálunk.

Megkönnyebbült. Csevegett:

— Mily jó erre a levegő. Ugy szeretek ilyenkor sétálni. Ilyen szép, tiszta és hűs időben; nem is hideg, nem is meleg, ugy-e?

Kacagtam, máson, és szóltam:

— Ostoba vagy. Pedig máshova indultál, a szeretődhöz.

— Nem igaz.

— Igaz. Minden este rohansz hozzá, hogy együtt lehess veled az előadásig.

— Nem igaz.

— Szörnyen ostoba nő vagy... Istenem, széretni egy férfit, három év óta.

— Hát igen, szeretem, mert ő kedves és jó fiu.

— Jó, mert elkönnyögt a pénzed.

— Nem igaz.

— Kedves, mert már torkon is ragadott. Mért nem futsz most is hozzá?

— Akarod?

— Nem, csak jöjj szépen velem.

— Megyek, de ne bánt. Miért bántasz engem? Hisz tudod, — én mindig jó voltam hozzád. — Nem én rajtam mulott, hogy mi sohasem szeretkeztünk, hogy a tied még soha sem voltam.

Most megdöbbsent a szívem. Most izzott egy pont, melyet nem lehetett megérinteni. Hallgattam. Ő — talán — kérdően nézett rám. De hallgattam. Már az Andrássy-ut végén jártunk Ő most már, másképp, határozottan kérdően nézett rám, én előre bámultam, sötét zugokba.

— Nem fordulunk vissza?

— Nem — feleltem és reszketett a hangom.

Menjünk tovább, reszketek a lángok előttem, ködtüllök lengtek gyengén, ő hozzám simult és a lelke meleg volt a lelke. A Stefánia utra értünk. Mentünk tovább. Seholl egy lélek nem járt erre. Hangokra vágytunk, csend volt. Hallgatni vágytunk, de beszélnünk kellett, hogy valami feszültség megenyhüljön. — Mézédés hangon mondta:

— Mond edesem, miért kívánod, hogy most sétáljak veled? Ilyenkor, hogy erre kövessetek.

És most már megéredtem:

— Valahogy megszállt a hangulat. — Tudod, ahogy megéreztem a tavasz lehelletét. Valahogy föltekinttem ma az égre, valahogy nagyon mély lélekzetet vettem, mely egész a szívemig ért, — és mert hogy sötét volt, semmit nem láttam, már meg is láttam a tavaszt. És oly szomorú volt látnom, egy ifju és szép, meztelen, mosolygó nőt.

— Nem értelek.

— Nem baj, de így kell ma beszélnem, mert megszállt ma a hangulat és nem tudok másképen. Egyet-mást majd mégis megértesz. Kár lesz. Majd megértesz. Tulajdonképen csak azt éreztem át, ahogy beletekinttem a lelkemmel a tavaszba, — és azt mondtam az imént, — hogy nekem az élet fájt. És legjobban tavasszal fájt, mert a szerelem az élet; minden más csak az örök kitöltése. Mond, mert most, tudod, nagyon megszállt a hangulat... mond, — és légy az egyszer igaz szívvel hozzám, — szeretsz te engem? Egy kicsit?

— Szeretlek.

Ezt tiszta hangon és nyílt tekintettel mondta.

— Nem szeretsz, lásd, én tudom, hogy nem szeretsz engem. Kissé kedvelsz, — igaz. Talán csak jó szívvel ctiúrsz, — ennyi az egész.

— Nem! Szeretlek. Kedvellek és szeretlek is.

— Nem szeretsz. Nem szeretsz szerelemmel. Nem is kívánom, hogy szeress.

Amerre jártunk, mind sötétebb lett. Hideg volt és már félelmes. Olga nehezen jött velem. Éreztem egész testemmel. Szólt is:

— Most már menjünk vissza.

— Nem, csak menjünk előre.

Szép ez a különös és örült séta.

— Jött. Eszembe jutott egy régi szomorúság.

— Nem is szerethetsz te engem. Hisz te olyan ragyogóan szép vagy. Ő, mikor először láttalak, — még most is érzem halálós gyávaságom. Te nagyon is szép vagy. Én, látod, csak ilyen vagyok. Én csunya vagyok. És szemeim körül az örök szomorúság karikái, — bizony elriasztók. Látod, már a hajam is megfogyott. Olesó és kopott a ruhám. Te nem szeretsz engem szerelemmel. Csak a csodálatosan szép emberek szerethetik egymást szerelemmel. A magasak, az erősek. Mind más torza a szerelemnek. Csak az szerethet igaz szerelemmel, aki bátor. Egy gyönyörű férfi és gyönyörű nő önmagukat is csodálják. Tudod, én nem vagyok semmi. Szilárd falaknak rohannak az én vágyaim és megverten hullanak alá. Ő, az én szörnyű vágyaim. Nem, nem szeretsz te engem; se te, se más; se most, se soha. Soha, és most, lásd, ismét itt a Tavasz. Életem huszonkilene tavasza. Ma már megéreztem a lehelletét.

Olga remegett. Érzéssel, szinte éneklő hangon mondta:

— Ő, szegény fiu. Ne beszélj így. Nem szabad így beszélned. Ugy sajnállak, szegény fiu. Szeretlek téged. Majd szeretlek téged én. Szeretlek és a tied vagyok.

— Álltunk. Nem szóltam. — Olga reszketett. Félénken szólt, mintegy körülnézve:

— De most már menjünk visszafelé.

Nem hederitettem rá, hanem így szóltam:

— Nem kellesz.

— A tied vagyok.

— Nem kellesz. Már késő, én nem kívánlak. Én vágyom örök és olthatatlan epedéssel a szerelemre, a nőre, aki engem szeret és akit én kívánok: aki szörnyűségesen gyönyörű. Tudod-e te, hogy mi a szerelem? Szeretem az, ha egy nő soha más nem volt én hozzám, minthogy szeretett. — Amikor meglátott, amikor meghallott, amikor értesült rólam, már szeretett. Te nem kellesz nekem. Én a szerelemre vágyom, egy isteni nő szerelmére — és mert hogy csak az a szerelem, a melylyel egy isteni férfit szeretnek, vágyom a lehetetlenre. És én ezért meg fogok halni.

Olga ott állott előttem és egy gyűlöletes megvetéssel nézett le rám. Sokáig álltunk egymás tekintetét. Aztán hirtelen és keményen szólt:

— Én megyek vissza, jössz?

— Nem megyek.

— Isten vele. Sajnálom magát.

Nem szóltam. Maradjon! — gondoltam, de nem mondtam ki. Ő elindult és sietve távozott.

Hogy gyorsan és kegyetlenül távolodott, kétségbeesetten, sirón kiáltottam utána:

— Olga!

— Vissza sem nézett rám. —

Ment.

Ha még utána rohannék. És csak álltam ott egy helyben. — Soká. Aztán elmentem a legközelebbi padig és leültem. Hátamat a pad támlájának vetettem. Hideg volt és sötét. Egyedül voltam szörnyű fájdalommal. Az egész elmúlt életemet éreztem én ebben a pereben. Elmúlt fájdalomak rajzottak elem és tisztán buzgott egy fölszakadt seb, — láttam magam a multban, régen, amikor még kis fiu voltam és játszottunk és fürtösféjű leánykák mosolyogtak felém. Ugy el-sajnáltam most magam.

És összeszorítottam a fogamat, ökölbe szorult a kezem, a tagjaim megvonaglottak. Ez volt az utolsó gyalázat! A lelkem izzott, a homlokomra verejték ült.

Ó, Istenem, Istenem! — sőt hajtottam és megtéptem a ruhámat, keblemet kitártam az éjnek; a lelkem izzott és reszketett a koratavaszi éj gyilkos lehelletétől. Megéredtek a könyeim.

Ó, csakhogy már elmúlt. Most már itt vagyok, itt fekszem a fehér ágyon. Érzem, hogy ez volt az utolsó gyalázat; érzem, hogy megtörtént: két erős marokkal — utolsó erőfeszítéssel — megragadtam a torkomat és megfogtam szegény életemet.

Igen
Unalm
Cluny-s
szerüen
főnyleg
vés for
színház
műírás
és hív
nekünk
míg ese
hoz sim
szély"
ásitott
ifju Fla
a páhol
dott ma
zoga bá
telen oc
rés felé
egy szó
nek a k
figyelte
teret és
nyelt. A
egyre-m
felvonás
tunk mé
sikerben
dát várt
toba ár
kes esek
felé hór
és a sik
lett mon
vier bus
— Ni
tehetsége
Odalen
mantikus
eseknek
ságaí ál
rülve, ka
dálni igy
szély" u
ség kitar
tunk a
az utolsó
tunk sem
reontre
rejtett g
Összesap
fett. Kez
künk m
A viasko
győzhetet
e két sze
őszinte g
életből
vánosságr
kákra. E
valami é
zönség le
mert mos
Roppant
madt és
a ruhatár
len megfo
tak a szél
lan' a sz
két színés
askodott.
állásban i
sen ügyes
magát. H
el, térdei
dei megin
pott, már
poros des
megdöbbs
nult ebben
végső jelen
látott és
Féktelen
A kis F
egyenesede
— Meg
vagyok m
rohant is
két ármá
boruljon.
Mi oda

A kis flamand fiu

IRTA: SZOMORY EMIL

Igen rossz és kétségbeesetten unalmas darabot játszottak a Cluny-színházban. A címe egyszerűen "A veszély" volt és tényleg, sok ármány és cselszövés fordult elő benne. Az élet, színház és különösképpen a színműírás nagyon üres, nevetséges és hiúságos dolgoknak tünt fel nekünk, öreg-fiatal embereknek, míg esendően, szinte egymáshoz simulva követtük "A veszély" siralmas ostobaságait és ásitottunk, mint a párdueok. Az ifju Flavien Ernő, ott ült velünk a páholyban és hősiesen uralkodott magán, míg drámájának rozoga bárkáját, az unalmas e végtelen oceanján, a biztos hajótörés felé hanykódott. Egy hang, egy szó nem árulta el a lelkének a keservét. Álmatag szemmel figyelte a színpadot és a nézőteret és néha titkon nagyokat nyelt. Az igazság az, hogy az egyre-másra elnyuló jelenetek s felvonások dacára, szegény barátunk még egyre remélt a végső sikerben. Láthatólag valami csodát várt, de a körömfönt és ostoba ármánykodások, a gyermekes cselszövés már-már a vége felé hömpölygették a darabot, és a siker boldogságáról le kellett mondani. Ekkor a kis Flavien busan megszólalt:

— Nincs tehetségem, nincsen tehetségem.

Odalent a színpadon két romantikus nevű ármánykodó a eselekmény szövevényes bolondságai által, szentöl-szembe kerülve, karddal kezükben konkludálni igyekeztek, ez volt "A veszély" utolsó jelenete. A közönség kitarított, mi is ott maradtunk a páholyunkban, bár ettől az utolsó mókáságtól nem vártunk semmit sem. Azonban ez a recontre igen hevesen, valami rejtett eudarsággal történt. — Összeesapás, összeesapást követett. Kezdetben indifferens lelkünkét megkapta az érdeklődés. A viaskodók láttára valami legyőzhetetlen sejtelmünk támadt e két szegény színésznek titkos és őszinte gyűlöletéről, amelyet az életbőlidőztek magukkal nyilvánosságra a lámpák elé, a deszkákra. E fajta halvány sejtelen, valami édes nyugtalanság a közönség lelkét is megragadta, — mert most mindenki figyelt. — Roppant esend és várakozás támadt és azok is, akik már-már a ruhatár felé igyekeztek, hirtelen megfordultak és ott maradtak a széksorok között, mozdulatlan a színpadnak fordulva. A két színész kétségbeesetten viaskodott. Az egyik formában és állásban is kitünő vívó, ördögösen ügyeskedett. A másik védte magát. Hirtelen remegés fogta el, térdei meginogtak, s míg térdei meginogtak, a torkához kapott, már el is bukott, arecal a poros deszkára. Valami ritka és megdöbbentő realizmus nyilvánult ebben a fél pereben tartó végső jelenetben; a közönség vért látott és meg volt elégedve. — Fékellen taps támadt.

A kis Flavien diadalmasan kiengesedett.

— Meg vagyok mentve! Meg vagyok mentve, kiáltotta és már rohant is fel a színpadra, hogy a két ármánykodónak a nyakába boruljon.

Mi odakünn várakoztunk rá,

és hallottuk, amint a kitóduló közönség határozott jóakarattal nyilatkozik a darabról és elragadtatva beszélt az utolsó jelenetről, amelyet meg kell nézni még egyszer.

— Megnézni még egyszer, fakadt ki végre előkerülve a kis Flavien, hát az bajos lesz.

— Bajos. De hiszen ez a pompás darab menni fog legalább is százszor, kiáltottunk.

— Lehet, felelte elérzékenyülten, de nem ugyanazzal az utolsó jelenettel vagy legalább is nem azokkal a színészekkel.

Megdöbbenve hallottunk ezt. Ez az utolsó jelenet a legjobbját a darabnak s a siker is rajta fordul. Elgondoltuk, hogy ennek a szegény Flaviernak ugyanannyi szerenésje van, mint tehetség. De most már nagyon haragudott.

— Oh, a beestelenek, az ő külön drámájukat játszották el az én darabomban.

Mindez homályos és érthetetlen volt. De a kis Flavien egyelőre semmit sem akart elárulni. Kijelentette, hogy neki végre is premierje volt ma, ő izgatott és szomjas. Egy vidám koresmát is ajánlott mindjárt. S rögtön kocsi robogtak velünk az éjszakában. Kicsiny és urias koresmánk ragyogott a világosságtól. — A merre beléptünk, minden kéz felénk nyult, de különösen az ifju de nem tehetséges szerzőt fogadták tapssal, gratulációval és örvendetes rivalgással.

III.

Flavien kitünően ivott, amint szöke, esontos fejével lehajolt a színültig telt pezsgőspohárhoz, — volt valami benne a nemes versenyből, a mikor kétségbeesett hajszá után a vedre elé állítják. Ivott, ivott, azaz hogy inkább felszitta magába a gyöngyöző arany-színi nedűt s közben boldogan szuszogott. De az eset emlékei télt gyomrát és leöntött idegeit hirtelen megragadták. Nagy esoport állott az asztalunk körül, ismerősirócskák és reporterek, akiknek minden imponált, amire aszinpadi lámpák egyszer rávetették az ő mindenható fényüket. Flaviert ünnepezték és esodáltak, de emez, míg szüresül gette az italt, káromkodott is, kiáltva:

— Oh, a gazemberek, a gazemberek.

Aztán hirtelen, a nagy unszolásra, a megtisztelő kérésekre, frakkos alakjával s a mellén az összegyűrt és meggyötört inggel, amelyre mintha a belső izgalmak villámai csaptak volna ki, hátradől székében s egy újabb üveget rendelve, így szól:

— Hát jó, legyen.

Még egy kis szünetet tartott, s aztán előkelően, nagyokat szlv a szivarjából, egy némely híres regénynek csevegő hősét majmolva, így kiáltott fel:

— Mindnyájan láttátok ma este a színházban "A veszély" című drámának első előadását.

— Igen, igen, szólott közbe néhány udvarias ismeretlen, akik jelen sem voltak a színházban.

Flavien folytatta:

— Az én drámám, tudom, nem remekmű, de hát ki ír manapság remekműveket? Ezt tudja a tapasztalt színház igazgatója is.

A Don Alvarez és Bremontain Fülöp szerepét a nagy Revier és a kis Flamand játszották. Ezek a nagy művészek.

— Oh, igen, szólott közbe egy nyájas idegen.

— Én ebédeltem egyszer a nagy Revierral, tette hozzá egy másik.

— Szép, szép, tette hozzá megvető kémozdulattal Flavien, de azért a nagy Revier és akis Flamand mégis nagy gazemberek.

Haraggal egy újabb pohár pezsgőt hajtott fel s nedves ajkai remegtek.

— "Gazemberek, gazemberek".

Őszintén szólva, ezeket a bösz kifakadásokat nem láttuk igazolva. Végre is Revier és Flamand voltak azok, akik a darab utolsó jelenetében megvitták az utolsó jelenetet és nagyszerű tapssal erősztolták ki az eddig indifferens közönségből.

De nem lett volna böles dolog izgatni Flaviert, holmi ostoba ellentmondással. Ugy gondoltuk, hogy ő leitta magát s e pereben beszámíthatatlan. Most hirtelen megrázkódott s székét közelebb huzva az asztalhoz, idegesen kiáltott:

— Hát Martigni Albinet ki ismeri? Vad és kegyetlen szeméibe ki nézett bele? Csontos arcát ki esőkolta meg?

Nagy kacagás hallatszott. — Valaki bátran szólott.

— Nem vagyunk mennyiségtan professzorok, hogy meg tudjuk számlálni a Martigni szeretőit.

— De hát hol vannak és merre járnak ezek az emberek? kiáltott Flavien magánkül. És hogyan tudnak élni nélküle? — Mert anagy Revier, oh, a gazember, az nem tud.

"A veszély" szerzője csakugyan mulatságos kezdett lenni. Valami komikus dühben lobogtatta a karjait, verte a mellét és haját borzongatta fel.

— De hiszen te is szeretted a Martigni Albinet, szólottunk mi jóakarattal.

Flavien ránk meredt.

— Én, én... persze. És ugy-e, én is élek, sőt jól élek. Martigni Albine örületes szeretkezései után mindig magához ölelt és fogcsikorgatva könyörgött, hogy hozzam be valamelyik színházba. Akármelyikbe, csak színház legyen, mert őt megfojtja az ambieió, a munkakedve, a szerepek sóvárgása. Az igazság persze az volt, ami mindig: az ilyen jelenetek teremtése mindig értékeesebb, ha a színpadról kerül a lakásunkba.

De megálljatok csak. Egy este a leány eljött hozzám. "A nagy Revier a szeretőm" dadogta és csontos keze megremegett és a fogait vicsorgatta. Mert, az ő nagy epekedésének mindig ez volt a külső megnyilvánulása. Ebben az emberben álmának a megvalósulását látta. És elmondotta, hogy a nagy Revier nem sokat mókázott.

Mindjárt az első találkozáskor ajkuk mintegy eszeveszetten forrott egybe és végképpen összetapadt.

Ez időtájt "A veszélyt" komponáltam és minden érzékemet lekötötte Don Alvarez és Bremontain Fülöp. Másnap Revier is felkeresett és afféle hívséges formalitásképpen megkérdezte tő-

lem: "Nekem adod?" És én megkönnyebbülten lélekztem fel, amikor igenlő válaszzal kifordult az ajtón.

Most már érdeklődve hallgattuk elbeszélését.

— Hogy aztán Revier bejutatta ezt a nagy esontot a Chatelet színházba, azt mindnyájan tudjátok. De hogy ez a nagy esont mit mivel Revierrel, azt már csak a pokolban tudják. — Arra magam is emlékszem, hogy vad szemeknek, a gyönyörűségnek nagy pillanatában, voltak néha rettenetes tekintetei. — A csontos testével pedig szinte letörte magához szeretőjét s elszédítette fogai csikorgatásával. De hát kinek ujdonság ez? Ki ül fel ennek és ki boldogul meg tőle annyira, hogy aztán ne is tudjon élni nélküle. És ha a fogak egy más éjszakán át más fülekbe csikorognak?

Flavien ismét ivott, majd egy regényhős akcentussal folytatta:

Martigni Albine gyakran elkísérte Reviert a Cluny-színházhoz "A veszély" próbálra. — Egy napon eudar szeme megpillantotta a szegény ki Flamand fiut. És rögtön úgy tett vele, mint hajdan Revierral. Csontos teste csupa remegés volt, az ajka csupa ényv. Ugy kellett kettévágni az egyesült Martigni-Flamand száját, mint egy naranesot. Albine is, Flamand is roppant komolyan vették ezt a esőkot. A nagy Reviert rövidesen a faképnél hagyta, végképpen összeállottak és boldogok voltak.

Flavien kissé támoilyogva felállott.

— Nem, válaszolt sietve. Ellenben a darabom utolsó jelenetében Don Alveroz agyonszurta Bremontain Fülöpöt.

— De hiszen ezt láttuk.

— Igen? Ezt láttátok? vágta vissza gunyosan. Hát azt láttátok-e, hogy a nagy Revier is agyonszurta a kis Flamand fiut? "A veszély" szerzője tökéletesen részegnek tünt és mi, nyájas cimborák nagyokat kacagtunk rajta. Egyébként is úgy rémlett nekünk, hogy csak azért mondotta el ezt a nagy történetet, hogy kerülő utakon bár, hogy az egész este a darabjáról beszélhessen.

IV.

Odakint az éjszakában, midőn a siker koszorúza szerző elhagyott bennünket, a néptelen és immár sötét boulevardnak szinte tragikus képe előtt, valamilyen ismeretlen aggodás fogta el lelkünket. Egészen akaratlan, szóltanul megindultunk a Szajna irányában, gyötrődve az éjszaka utain. Nem tudom, hol jöttünk, merre jöttünk, de a Cluny vén falai sötét vonalaikat kibonták előttünk a csillagtalan éjszakában. És láttuk esendően megnyíló kapuját. Két nyugtalanul lobogó gyertya lángjánál a Bremontain Fülöp testét hozták. — Középkori kosztümjében, az ifju vérével leöntött fehér csipkediszszel. Csakugyan régi lovagnak tünt fel, amikor éjszakai tornáról százados várkastélyából kerül elő halálra várkozva.

— Mi történt? mi történt? — kérdeztük megdöbbenve.

— A kis Flamand fiu meghalt, — felelte valaki.

És mi levettük a kalapunkat.

Vad vizek mentén

IRTA: KRUDY GYULA

A lankás és álmos Nyiren vad-vizek felett repült a kacs, a mérnökök még nem ötétek meg egészen az ősmocsarakat és a titkos nádasokat. E táj őszidőben, az első havak megérkezése előtt, a legregényesebb. A Nyiren ekkor ködvilág van, a lankáson hosszú és hideg eső hull, a vadvizek pedig őszi némaságukban, mozdulatlanságukban s esendőségükben holt világot jut tatnak eszedbe. Tavasz és nyári hangos élet elmúlt. A kényes darvak messze vándoroltak, piros lábú gólyák, menyecskeknek öröme-bánatára, déli vidékekre utaztak, a vadvizeken néhány magányos kacs lakik csupán, s a eszmás vadász busan kullog a puskájával a nedves ösvényen. A kis erdőben magányosan lakik a harkály, megkopogtatja a fákat s a törpéknek, okik odabent laknak, elmondja: itt a tél, itt a tél!

A vadvizek mellett egy fekete házban, a fekete ugarok között lakott a sok gyerekű Márta.

Márta kemény özvegyasszony volt. Azon asszonyok fajtájából, akik nem félnek az ördögötől se, nemhogy férfitől. A férfiak pedig ugyanesak kerülgettek Mártát, ő nemcsak természetben, areban volt esinos, — fekete nagy disznószepe volt, sima barna haja, azonkívül egyenes és karsu. Tudjátok, ez nagy dolog volt, mert a Nyiren szegények vagyunk különösen fekete földben, de homokban is. Az öreg urak már csak pipáznak és a méhes körül ögvelegnek, de a fiatalabbja az amerikai szőlővel próbálkozik. Rigolirozzák a szőlőt! — ez járja. Szeszgyarak füstölnek sok felé. De ne felejtsük el a sok gyerekű Mártát. Az ő ura egy soványkás, vörhenyes ur volt. — Őszi agarasztanál meghült a melé, egész télen köhögött, sem a bába, sem a kártya-asztalnál nem látták őt. Különösen ezen sopánkodott, mikor öreg ispánjával pikettirozott és huszonegyezett a téli esteken. Kora tavasszal a padra tették esizmáit és Márta sok gyerekével özvegyen maradt.

Öten voltak gyerekek, mind az öt leány és mind kicsiny. Látnátok a kotlós tyukot esibéi között, — ez volt a szép, fiatal Márta. Barna haját szigorú öreg asszonyok módjára hátra simította és mindig fekete ruhában járt. Csak feketé ruhát, mert a barna asszonyoknál ebben van a lemondás, a gyász, az erkölcs és minden: a megközelíthetlenség. De Márta, bár özvegy volt — és öt kis esirkéje volt — fonnyadni nem tudott. Hárminekét éves volt, olyan fajtából, hol a nagyanyók még tánera perdülnek az unoka lakiján. Inkább szebb lett az özvegyiségben. Az öreg ispán, Mártonfalvi, aki régi szokás szerint sarkantyas esizmát viselt és agarász-ostort — bár ló és agár az asszonyi gazdaságban nem is volt — esóválta is eleget a fejét. De csak titkon. Vén bajusza alatt dörmögött: "ha fiatalabb volnék, hej, ha fiatalabb volnék! Mert az ispánok öregek és fiatalok — mind egyformák."

Az öt kis esirke ezalatt pedig nőtt. Kettő már a városba került

nevelőbe, mivel Márta asszony megunta az ásitózó guvernántokat, akik férfi nélkül a pusztai házban nagyon unatkoznak. — Ahogy a esirkék nőttek, azon arányban fogyott a teher a holdakról, rétekről és rozsföldekről, amelyre a boldogult vörhenyes férfiú és apja raktak az ősiségre. Tizedik esztendejét töltötte özvegyiségének az asszony: férfi tán eszébe se jutott ezen idő alatt, de ha eszébe jutott is, mit csinált volna? A nagybajszu mérnök járt csupán erre, a kit kaesingatásaiért utált; a jegyző, ha eljött, előbb felöntött a garatra, tán bátorságért, vagy szokásból az öreg alispán pedig, aki esztendőnkint erre köcsikázott, mindig homlokon esókolta: "aztán légy eszeden leányom, a férfiből elég, ha egy volt, valamint asszonyból is." Mártonfalvi ispán — már olyan öreg volt, hogy néha szegényszemre elbotlott a sarkantyas esizmájában, ha Mártához jött, mindig lekefelte a dolmányát, bajusza hegyét is megnyálazta, de az évek multak, repültek, semmi sem történt, biz' isten, az asszony el van magában is ha nem bántják.

De a tizedik esztendőben, késő ősszel, megjelent a férfi a látóhatáron.

Ne higyjétek, hogy valami községes ember: egy fiatal és özvegy gróf. A gróf mindig fent lakott Bécsben, de mikor fiatal, szép felesége meghalt, bécsi palotájában nem tudott többé ellenni. Két évig utazott mindenfelé. Márta néha olvasott róla, hogy hol és merre jár, egyszer épen azt írták a pesti újságok, hogy a fiatal gróf Afrikában lövi az oroszlánokat és aznap a gróf kis koesija egy óriási nagy muszka-ügetővel begurult a vizparti ház tágas udvarára.

A gróf a szomszédban lakott, félmérföldnyire állott magányos vadászkestélye és Mártával a gyermekkoruk óta ismerték egymást, midőn bizonyos koncerteken együtt táncoltak.

Öreg ispán, Mártonfi az ámbituson álldogált és a komondort apportirozta, mikor a gróf jött. Az öreg nyomban megbotlott a sarkantyujában.

— Kutya, kutyánszki.

Igy szolt és eltűnt a konyha felé, ahol egy kis asztalnál szeretett üldögélni és a zsebéből előszedett zsiros iratokat kezdte tanulmányozni.

A gróf tehát eljött. Márta bemutatatta neki a esirkéit. Hárman voltak otthon: mind barna, mind karsu.

— Az oroszlánok tehát nyugodtan alhatnak öntől, gróf ur — szolt Márta és szemügyre vette a grótot. (Birtokos, gazdálkodó asszonyok úgy nézik meg a férfit is, mint a lábas jószágát a vásáron, alaposan.) A gróf harminc éves ember volt, napégetett arcú és ábrándos kék szemekkel. Homlokán kardvágás forradása látszott.

A gróf leült és körülnézett. Gyermekkori bizalmassággal fordult az asszony felé és telt vállait és még mindig karsu derekát mosolyogva nézte.

— Miért nem megy férjhez? Kár volt magáért, kár magáért.

Márta ezen nevetett, de nem felelt a kérdésre.

— Beszéljen arról, hol járt és mit csinált? Szép, hogy még a keresztnevet tudja, talán van tizenöt éve, hogy nem láttuk egy mást.

— Feljuttattam emlékezetem régi ismerőseimet, mert ezentul itt akarok élni — remeteségben. Valószínűleg itt is fogok meghalni.

— Szép elhatározás, de tudja, hogy nálunk a tél hosszú és nagyon unalmas.

— Ha nagyon magamba leszek, eljövök magához, Márta.

Márta bólintott:

— Ide ugyse jár férfi. Maga lesz az egyetlen, de csakis régi ismeretségnél. — Én már nem megyek férjhez, a leányaim sem eladók még. Pedig a részeges jegyző télben, sárban minden éjszaka a nyakamra hozta a városból a cigányokat, míg a komondorok meg nem ették az — utolsó bögést is. Azóta nyugtom van.

— És a szerelmes jegyző mindig agglegény maradt!

— Kigyógyult, valakit elvett, egy szöke és fonnyadt leánykát, s ha a házam előtt elkocsikázik, mindig figyelmezteti a feleségét: Anna szépen ülj, a kezed tedd a takaróra s ne görbits meg egy a hátadat.

Ezen aztán mind a ketten nevettek.

A nagy muszka trapper ezentul sokszor megtette az utat a vadászkestélytől a vizparti házhoz. Antal gróf hűségesen el-eljárogatott Mártához. Néha puszkával és vadásztarisnyával a vállán, állított be. Márta jól tudta, hogy a lankaszterből mióta megvan, egyetlen patront sem löttek ki. Mosolygott és éjjel nagyokat gondolkodott. Egyszer annyit gondolkodott, hogy felkelt ágyából és miután megnézte az ajtót és ablaktáblákat, a nagy tükröt leakasztotta a falról, a földre állította és tetőtől talpig megnézte magát. "Szép volnék?" — kérdezte halkán. — "Hisz már nem vagyok fiatal. És a esirkéim, szegénykék, mit csinálnának, ha nem volnék többé józan és okos anyjuk?" Így beszélgetett Márta; néha sirt is egy jó sort, a párnába turva az arcát, miután nyugodtan és jó mélyen elaludt. De többnyire inkább nyugtalan és szomorú volt. Karácsonkor, midőn a leányai haza akartak jönni a nevelőből, hosszú levelet irt nekik. A sorok között bizony elfolyt egy-két könnyesepp, de hát a könyvek is akkor jönnek, mikor nem volt rájuk szükség.

Ezt írta Márta:

"Ne jertek haza gyenge két galambjaim, mert a ti édes anyátok nagy bajban van. Beteg az anyátok, drága kis esibém, de ha a jó isten is azt akarja, nem sokára meggyógyul. Ne lássam, hogy szép szemetek sir miattam és piros orcátok halovány a bánkodástól, inkább küldök nektek kékszállagos, finom esipkés, kék ruhát, amit a nagy ünnepre, a Megváltónak születése napjára felvehettek. Pipőnek küldöm a gyöngy karperecet, Julesának az arany medalliont a képeimmel. Az a képm a legutolsó, olyan vagyok most, ahogyan ott láttok. Ugy-e nem nagyon szép, hanem egy csunya öreg asszony inkább. Lefotografizottam magamat, mert erre nagyon kért valaki. — nesztek hát nektek is az új képből. Ne jertek hát, csak maradjatok ott. Nagy hó van, olyan nagy hó, hogy Mártonfalvy bácsinak csak a tajtékipipája látszik ki a hóból. Három itthon maradt testvérekétek sokszor esókol benneteket, boldog ünneplést és jó mulatságot, én pedig ölelek, esókollak benneteket százszor, ezerszer, és vagyok a ti szerető édesanyátok, Márta."

Antal gróf épen mind a két kezét megfogta Mártának. — Az asszony védekezett, mint egy megriadt galamb. Félhomály volt a szobában, kora téli délután, és a kandallóból nagy fénykévek jöttek ki, szeszélyes cirádákat szórva a szönyegre. Antal gróf nagyon forrón megfogta az asszony kezét, mert az sehogysem tudott szabadulni. Ekkor az ajtón kopogtak és a két kis leány, beállított. Gyalog jöttek a megszű vasutállomásról. Havasak is voltak, csupán az orrocskájuk látszott és a fényes szemük.

Márta elébük toppant:

— Hát ti hogy kerültök ide, semmirevalók! — kiáltotta.

Pipő, a nagyobb, aki igen hasonlított az anyjához, erre sirva fakadt és az anyja kebelére borult. Julesa a kezét fogta meg Mártának és azt esókolgatta.

— Boesáss meg, nagyon féltetünk — dadogta és fél szemmel az idegen urra nézett.

Márta egy darabig hallgatta a kis lány zokogását, aztán mivel maga is majdnem sirva fakadt, meghuzta a Pipő haját. Könnyes, mosolygó szemmel megfordult:

— A esirkéim, — mondta a gróf felé fordulva.

— Hogy megnőttetek! Nagyon vagytok, esirkék, maholnap férjhez mentek.

A két leány az anyjuk mellé telepedett. Antal gróf pedig észrevétlenül elhagyta a szobát.

HA MOST fizet elő a Magyar Hirlapra, megkapja még az 1918-dik esztendőre szóló pompás kiállítású, példátlanul értékes és gazdag tartalmu NAPTÁRUNKAT.

A Magyar Hirlap előfizetési ára:

Egész évre két dollár, fél évre egy dollár.

Canadában egész évre 3 dollár, fél évre \$1.50.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

2227 W. JEFFERSON AVE. DETROIT, Mich.

amelynek gazdája sehogysem bírt elbánni a
és az uton egy négyesfogatral találkozott,
Jommal Bogdány szalonkázásról tért haza,
Tavaszdáni kezdett, amikor egy alka-

— Azt mondják rolad, hugom, hogy a fél
vármegyét tönkretetted. Hej, pedig, — tette
hozza keserves sóhajással, — nem mind a-

Magat, egyszer azonban megkocokázatot
Mit lehetett csinálni, a családfo megadta
ban értem, kedves öregem.

csak nevetett és így szólott: Már ezt én job-
és porbe szállott a szép asszonnnyal. De az
Kázmér már türelmetlenül kezdett
és Marianne között valami történt volna.

A bal elmúlt s újabb hetek porogtek le a
— Parancsolni méltóztatott?
hajlott.

sóhajott, hogy a pincer odaszaladt és meg-
reimes volt és minden pohar bornál akkorát
Balsai Péterrel, aki, mint mindig, újra sze-
ült egy asztalhoz és virgan barátokozott
ér egy Bogdány. Ebben megállapodva, le-
ni a Balsai kisasszonnyal, hogy mennyit
baba és elhatározta, hogy meg fogja mutat-
néve fontos. Hirtegesen fordult az ivószo-
különösen Kiarika jó véleménye volna rá

— 89 —

Marianne, aki szintén biztosan volt, ki-
vanesian leste, hogy most mi fog történni,
hogy kapják el Balázst, hogy viszik neki a
első ároknak és török izzé-porrá az egész al-
kotmányt. A kocsis már intett is egy ekhós
szekérnek, amelyen almát szállítottak, hogy
álljon meg egy percre, aligha nem akad fu-
varja a balsai kórházig.

Balázs csak hagyta őket intézkedni, a
hajtószarakat rendbe szedte, egy mozdulat-
tal legyintette meg az ostorhegyest meg a
nyergest és azzal a kocsis szép esendesen in-
dult is s a négy sárga ügetésbe kezdett.

Marianne és a légény szájtátva bámultak
és nem akartak a szemüknek hinni. Pedig
nagyon egyszerű dolog volt az, mit a szalon-
kavadász művelt. Régi jó kocsis szabály,
mentül erősebb a ló szája, annál gyengébb
vas való beléje, a ló tudniillik támasznak
használja a zablát, hogy egyensúlyban tart-
hassa a testét, a kemény vas olyan, mint a
bot foggantyuja, amire járás közben rádö-
lünk, olyan éles lenne, mint beretva. — A
kinzó szerszám eltávolítása után a lovak
boldogan fogadták a puha zsineget és habo-
zás nélkül engedelmessé váltak Bogdánynak.

— Várjon művész ur — én is fölszállok.
Ezen a napon tehát Balázs és Marianne
szekéren tért haza.

Hónapok óta tartott ez a furcsa viszony,
s a Balázs egyre jobban beleje bonyolódott
az ügybe. Elfelejtette lassan, hogy családja,
hivatala és társadalmi kötelezettségei van-
nak, hogy a szép özvegy eddig mindig csak
rombolt és szerencsétlenséget árasztott szét.
Hogyan támadnak az ilyen esetek? Nem is
nagyon nehéz megmondani, — épp úgy, a
mint hogy egy pár embert a fülbevaló ol-
meg. A dolog az utóbbi példánál egyszerűbb
ben kezdődik, az egyik egy jó kedvű pilla-
natban jót gondol és egy pár fülbevalót vesz
a feleségének. Ebben talán nincsen semmi
rossz, a férj elég jómódu és örömet szerez
az asszonnyal. Meg van hát a szép fülbe-
való, hogy illik ehhez a régi kalap? Ujat
kell venni, hogy az emberek azt ne mond-
hassák: „Igen, butont tud viselni, de a ha-
rinyája lyukas”. A szép kalap már maga-
tól hoz egy szép selyem köpenyt. De abban
nem lehet gyalog járni, a selymet tönkrete-
zik a villamosban, letépi, elpiszkolják. —
Kocsin kell menni, aztán aki kocsin jár, a
színházban csak nem mehet másodrangú
szölyére? A páholly egyuttal kötelezettség
rá, hogy tolettje is legyen hozzá. A tolette
viszont, hogy kihasználhassék, megkivánja
az estélyeket, az estélyek ösmeretségeket

— 96 —

— 93 —

Két nappal pedig a sikerült lóidomítás
után a fiatal ember a posta utján a követ-
kező levelet kapta:

Tisztelt Uram!

Egy jóakarója figyelmezteti, hogy a
Balsaiak még nem adták fel a harcot, el-
lenkezőleg: most játszák ki ön ellen a legve-
szedelmesebb fegyvert harcba viszik, a nő-
ket, s jaj önnek, ha ezt a csatát el találja
veszíteni.

Egy jóakarója.

Balázs nevetett és azzal felelt a névtelen
jóbarátjának, hogy másnap, jusst is megje-
lent a Balsai-kurián és erősen kezdett ud-
varolni Marianne-nak.

Csodálatosak a szerelem utjai, mondják
az emberek, de elfelejtik hozzáfűzni, hogy
a hiuság utai még csodálatosabbak.

VIII.

Kázmér egy szép téli napon a kezeit
dörzsölgetve ült a zebrán, melyre szántal-
pak voltak erősítve, és elégedetten nézett a
völgybe, ahol egymást kergették a cifra uri
szánkók. A nagyasszony névnapja volt s a
nevezetes évfordulót kirándulással ünnepel-

esetlennel és így tovább, ahogy azt könnyen neki, Bogdány menten összehúzótt a szerszámot, ha valakinek az orra nem tetszett a szerszám, az ifjú lovas nyomban kielégítette a valami lehetetlen szépsége támadt a szép Balázs mindent a nyomában ballagott, mint egy szál cénát. Amire Marianne járt szony láthatólag úgy forgatta az ujját körül, ott legyescskedett Marianne körül, s az asztal terv igen szépen fejlődött. Balázs egyre és jöszöket szit esbukájából. Hogy is ne: ton állott, elgedetten dorzsolgatta a kezét befutott és körülparázott zebrán a hegytetőre. Visszatérve a tárgyra, Kázmér bási a jól kezeség.

Tek és elhőtötték az időt a szánkok megérakarnak. Ezen az időn mindketten jól nevelt nyomással, s az jön felülre, amelyiket alatt meg tudjuk forgatni a kártyát egy ami abból állt, hogy jobb kezünk tenyere test, egy hasonlóan szép ütést mutatott be, banni, ezzel szemben csakhamar a voltannudta, hogyan kell hantkártyákkal elson, az osztónál maradtak. Kálmánka, aki tik, amikor az ütökártyák mind egy rakávegni. Breton keveses alatt a sipisták azt érvehdgős, aki egykor bretonut tudott kéis belőle egy tucathoz, s meg hozza egy oly mellett, ha mindjárt harmincegy darab volt

te meg a diszes társaság, közte Bogdány ur is, aki az emlékezetes négyes-fogat korrek-tura s a bohó levél után a szép asszony ál-landó kocsisa lett. Jó ebéd után szánkokra kaptak a házbeliek, s az urak versenyt rö-gtönöztek a közeli Hőviz fürdőig.

Az ut nagyon szép volt Hővizig. Fekete fenyvesekben húzódott a fehér ut, csupa ki-rakott kristály szegélyezte, majd egyszerre kiszabadulva a sötét pántból, fehér kigyó-vonalazva szaladt le a befagyott patakövez-te völgybe. Itt feküdt Hőviz, kezdetleges, deszka alkotmányával. Az egészet nehéz hó borította. Az első ház volt a cél, a juta-lom egy nagy báránybőrös kulacs. A ver-senyben négy fogat vett részt; az öregek, hölgyek, s urak, közöttük a zebrán trónoló Kázmér is, a hegytetőről nézték a merész hajtást. A pályázók, névszerint a követke-zők voltak: Balsai Náci, kezében a félelme-tes bikaesökkel. Balsai Álmos, aki egyszer a két Oroszlánban fejjel esett le a második emeletről, Balsai Izidor, oldalán Klárikával és végül Bogdán Balázs a Marianne két fe-ketjével.

Az indító szerepére Töhötöm vállalkoz-zott, a célnál Kálmánka foglalt helyet, aki, amíg az előkészületek, meg a csata tartott, a vendéglőssel máriászott. Neki kártya

el van készíve rá, hogy a réteken talál va-
 — Hogyne volna. A paraszt ember mindig
 — Van magánál valami zsineg?
 A legény leugrott. —
 Kocsisnak.
 — Szálljon le, — szólott a citra szüros
 Bogdán fölmaszott a hajtó ülésre.
 Bernek.
 Marianne s odaadta a szánkokat a fiatal em-
 — Megengedi, hogy föl szálljak?
 vakat, aztán így szólott:
 Balázs egy ideig nézegette a tajtékos lo-
 kent jó estét.
 a legkeményebb vas van a szánkon. Egyéb-
 haragosan. Ragadnak és agaskodnak, pedig
 — Ezek olyan Balsai-ördögök, — szólott
 Marianne faradtan dobta el az ostort.
 — Mi baja van, szomszédasszony? — kér-
 Ianni lelőné a négy sárgát.
 hogy ha most pisztoly volna nála, irgalmat-
 kat s areán tisztán tüközött a hajlandóság,
 A szép asszony kipirulva nézta a lova-
 Heyden Marianne.
 ment. Akkor látta csak, hogy ki ül a bakon:
 dolgok mindig érdekeltek s ezért a kocsis-
 kép, mint vagtatasban ment. Balaszt az ily
 és akárhogyan biztatták is, nem akart mas-
 lovaival. A négy táltos agaskodott, rugott

lami megsebzett nyulakat, aztán mivel kö-
 tözné össze?
 — Helyes, bölintott a vádász. — akkor
 hát szedje ki a zablát szaporán.
 A kocsis is, Marianne is kérdőleg nézett
 rá.
 — Csak szedje ki bátran, — biztatta a
 fiatal ember. Aztán, ha kivette, hát a zablá
 helyett kösse a zsineget a lovak szájába, a
 hogyan a cigányok szokták.
 De már erre a szép asszony gyorsan le-
 ugrott a bakról. Hogy akarja ez az ember
 egy zsinórral kormányozni a lovakat, ami-
 kor a legkeményebb vasnak sem engedelmes
 kédnek? Bizonyosan meg van örülve. — A
 Balsayak és a Bogdányok közt sok ilyen
 akad.
 Balázs csak mosolygott.
 — Csinálja hát, amit mondtam, fordult a
 legényhez.
 A kocsis lent volt a derék, emberszerető
 anyaföldön, ő tehát azt gondolta, hogy neki
 úgy sem történhetik semmi baja, ez a bo-
 lond ur fogja megbánni a dolgot, ennél fogva
 szépen kiszedte a zablákat és zsineget kö-
 tött a lovak szájába. Annyi emberség azon-
 ban mégis volt benne, hogy amikor elkészült
 vele, ezt dörmögte:
 — Isten megáldja!

HET
A
 Nagy
 bán
 gögös
 a milye
 három
 egyetlen
 szemü
 kiugrott
 ból, hog
 ja körü
 resni v
 dolta, h
 nem na
 nemskü
 egyedül
 hát a s
 jó lesz
 beszállá
 Ez meg
 sérettel
 pár sany
 köt, szig
 rát, ser
 az istál
 vörös
 megszök
 pénztár
 tisztessé
 bankóva
 bás. Om
 tetejére,
 zivatarn
 mely m
 az embe
 Nem s
 fiát, aki
 don vére
 emberek
 moran, v
 dotta:
 — No
 bizonyos
 Eladta
 a házat,
 dent. M
 mindent,
 rék, a f
 még mar
 nabásnak
 A nag
 szerre es
 tagadott
 valami k
 vedelme
 fáradtság
 ni. Az
 fogadta
 dökkel n
 — Mi
 tetszett
 volt a l
 A fiu
 de azért
 san felel
 — Tu
 hanem e
 tem...
 Az ör
 jét.
 — Nos
 A fiu
 Épen oly
 a boldog
 — Éde
 el hozzá
 Nem
 Az öreg
 dülleszté
 tüze lob
 gögös m
 lapította
 ritkázva
 — Mi
 én... én
 kenyérre
 el... Eng
 rasból, e

A gögös Kun Barnabás

IRTA: SZÖLLÖSSY ZSIGMOND

Nagy ur az Uristen, könnyen bánik még az olyan nyakas, gögös rátarti magyarral is mint a milyen Kun Barnabás. Mikor három esztendeje megüzente az egyetlen fiának, a ki egy fekete szemű pesti kis leány kedvéért kiugrott a kék huszárdolmányból, hogy a angyéri udvar kapuja körül nincs többé semmi keresni valója, bizony nem gondolta, hogy ez a kapu bizony nem nagy idő múlva mögötte is nemsokára bezárul. Akkor egész egyedül maradt a nagy házban, hát a sors úgy gondolkodott, — jó lesz melléje adni valakit, hát beszállította a szerénestlenséget. Ez meg tudvalevőleg nagy kísérettel jár. Hozott magával egy pár sanyaruan rossz termést, üszköt, szipolyt, a szőlőnek filokszérát, sertésvészt, tavaszi áradást, az istálló tetejére felröpítette a vörös kakast, végzetül pedig megszöktette a madarasi takarékpénztár pénztárosát, a kinek a tisztességeért egy esomó nagy bankóval volt felelős Kun Barnabás. Ömlött a baj a nagyéri ház tetejére, mint a jégeső. Az ilyen zivatarnak licitáció a sara, amely még a eszmat is lehuzza az ember lábáról.

Nem szereti az isten az olyan fiát, akinek nincs szive, a tulajdon vérehez, — mondogatták az emberek és Kun Barnabás is komoran, valami szorongással mondogatta:

— No rajtam az isten verése, az bizonyos.

Eladták mindent. A jószágot, a házat, a régi butort is. Mindent. Mikor aztán elszámoltak mindent, vitte a magát a takaréknak, a fiskális, a végrehajtó és még maradt is valami Kun Barnabásnak. Ezerkilencszáz forintja.

A nagy dobolás neszére egyszerre csak otthon termelt a kitagadott fiu. A postánál kapott valami kis hívatalt, aminek a jövedelme több, mint a mennyiből fáradság nélkül éhen lehet halni. Az öreg zsebredugott kézzel fogadta és összeráncolt szemöldökkel nézett rá.

— Mivel szolgálhatok. Későn tetszett jönni, mert már meg is volt a licitáció.

A fiunak reszketett az álla de azért halkan, szinte alázatosan felelt:

— Tudom, nem arra jöttem, hanem édesámhoz. Azért jöttem...

Az öreg előrenyújtotta a fejét.

— Nos? — mondta sürgetőleg. A fiu ráemelte a tekintetét. Épen olyan kék szeme volt, mint a boldogult édesanyjának.

— Édesapámért jöttem. Jöjjön el hozzánk. Szeretettel látjuk.

Nem merete tovább folytatni. Az öreg hátraszögte a fejét. Klüszesztette a mellét. A szeme tüze lobbot vetett. Az ajkán oly gögös mosoly, hogy szinte földre lapította az embert. Halkan és ritkázva ejtette ki a szót:

— Mit tetszett mondani, hogy én... én oda menjek... kegyelemkenyérre... én tehozzád, hogy tarts el... Engem? Te. Abból a két garasból, engem? Hát ki vagyok én?

A fiu esendesen védekezett:

— Nem akartam megbántani, édesapám.

Egy ideig még állt az öreg és nézte villogó szemekkel a fiát. Aztán, hogy nem ellenkezett, ő is megenyhült, és most már nyugodtabb hangon folytatta:

— De ha már itt vagy, van veled valami eligazítani valóm. A községben a fekete ház a tiéd. Te jussoltad. A ház most üres. Nekem alkalmas volna. Ugy tudom, Kalász, a gépész hatvan forintot fizetett érte. Én adok nyolevanat. Akarod?

— De édesapám! Az öregnek megint villámlott a szeme.

— Ha akarod, adod. Ha akarod, nem adod. Én ennyit fizetek érte. A fiu engedelmesen hajította meg a fejét.

— Ahogy akarja, édes apám. — Na, — mondta helyeslőleg az öreg. Aztán esendesen hozzátette:

— Tudom, hogy rád fér.

A fiatal Kun Barnabás egyedül utazott vissza Budapestre.

— Hogy az idősebb mit esinált, azt sohasem fogják elfelejteni a mi vidékünkön. Kun Barnabás vénségére beállt zsidónak, aki zsidóbb az örménynél. Azon kezdte, hogy bérelt, azon folytatta, hogy kereskedett és liferált és hogy teljes legyen az üzlet, fölesapott ágensnek is. — Kivette a Tiszán a halászatot, Iványon a regálét, a községek temetőiben a lucerna kaszálást. Kupekedett, tojást szedett, szénát, zabot liferált a huszárok-nak, csikót fogatott a Kotuban, vaját, turót szállított Pestre. — A mire rávetette magát, abban nem lehetett vele versenyezni, mert egy garas haszonra spekulált és erőszakos volt, szívós és fáradhatatlan. A kítől vásárolt,

arra ráparancsolt, hogy neki adja el a jószágát és parancsolni úgy tudott, hogy muszáj volt neki engedelmeskedni. Óriási gyakorlata volt ebben. Támogatták — a háta mögött, mert vele szemben ijedten némult el minden szánakozás. Kemény, gögös, sőt hetyke volt még akkor is, mikor sorra járta a házakat kupekedni. Hét esztendeig járt egy kalapban, a gunyája vedlett, eszmája poros volt; de a dereka nem hajlott, a mozdulata, feje tartása és tekintete kevély és parancsoló.

Dehogyan is merete volna sajnálni valaki szemtől-szembe. Pedig jól tudták róla, hogy ez az öreg ember hajnalba kel, gyalog jár át a szomszéd falvakban esőben és fagyban. Szívességet és meghívást el nem fogadott senkitől. Nem szorult rá, nem is ér rá. — Mindenki a magát pusztítsa és végezze a dolgát, amiben nem szabad, hogy háborgassák.

Hét álló esztendeig tartott ez az élet. Kemény, elszánt, és komoly, szakadatlan kinlódása egy öreg embernek. Küzdött. Viaskodott, összeszorított foggal, tüzes igyekezettel, jég hideg eltökéltséggel, örök mozgásban, folytonos fáradozásban fáradhatatlanul. — Örökös számításban, ravaszkodásban, munkában, nélkülözésben és kuporgatásban. És az apró, kiesi üzletekből nagyok lettek, az apró bankónak nagy lett az ivadéka: de Kun Barnabás nem vett magának új kalapot.

Egy szép tavaszi napon aztán beállított Rapaesikhoz, a damaházi nábobhoz. Ő vette meg annak idején a Kun ingatlanokat. A miúgy hogy husz esztendő óta ő vásárolt meg mindent, a mit a vidéken licitáltak. Magános és még hozzá aglegény volt s egyebet se esinált, mint hogy szer-

zett. Mindig szerzett és ő szerzett meg mindent. Mintha az egész vármegyét ő akarta volna megvásárolni.

— Nem aprózom a szót, — mondta Kun Barnabás, — azt kérdelem, eladó-e a nagyéri ház meg a major?

Rapaesik nagyot szippantott a pipából.

— Minden eladó, mondta — a minnek megadják a tisztességes árát.

— Adok érte annyit, amennyiért vette.

Rapaesik legyintett a nagy husos kezével.

— Majd ha engem licitálnak, megkapja annyit.

— De hát mit kér érte?

— Sok jó pénzt befektettem — válaszolt a nábob, a gömbölyű potrohát dollár hasznót kapott, de Kun Barnabás hét esztendei keserves munka után megint ura lett házának, jószágának.

És amint belépett a portájára, hozzálátott a rendezkedéshez. — A régi korhadtt tetőt levétette, újat huzatott helyébe, pörös eszrépből, meszeltetett, festetett, a nagy kertet rendbe hozatta, a szinbe is betétezt két hintót, egy sárga homokfutót, meg egy feketét, üvegest. A Kúly Tamás két szürkéjéért ezer forintot adott: soha a háza tája ilyen díszes nem volt.

Nemsokára nyole kocsi való butor jött Budapestről. Drága, selymes holmi, gyönyörű nagy szőnyegek, függönyök, paplanok.

Természetesen ezeknek a dolgoknak roppant híre támadt az egész környéken. Kineset talált az öreg Kun, mondogatták, mint hogy igaz is volt: de ezt a kineset garasonként ásta ki az öreg keserves kapargatással. Azt is beszélték, hogy megházasodik, különben minnek ez a pompa. hiszen a főispán sem lakik külön lakásban.

Az öreg nem nyilatkozott. Csak rendezkedett. Még egy olyan törpe lovacskát is vett, mint egy nagyobb fajta kutya és kis kocsi is hozzá, meg sárgarezes, piros szerszámot. Soha sem láttak még ilyet Nagyéren.

Mikor aztán egy szeg sem hiányzott, lehányta magáról a vedlett gunyát és kiöltözködött maga is. Még mindig a szép, jejenyertartású öreg volt, nem rokkant meg a természete, csak a haját és szakállát lett fehérebb. A szemében is a régi tűz. Szétnézett a tanyán, rendben van-e minden, sorra járta a kastély szobáit, és még egyszer megvizsgálta a hintót, jó kényelmes-e az ülés rajta. Aztán fölment szobájába, leült, rágyújtott, elővett egy árkus papírost és elkezdett írni. A levél így kezdődött, hogy: Kedves jó gyermekeim!

Köny- és vérkereskedők

(Folytatás az 1-ső oldalról.)

lőnek, Háromy védőjének, álláspontjával, hogy bátran vállalhatja a védelmet, mert ez nincs eltiltva az összeférhetetlenségi törvényben. Semmiféle erkölcsi tiszteletre, legkevésbé a képviselőházra nézve, amely az ország legnagyobb érdekeinek történelmi felelősségével van terhelve, nem lehet felállítani azt a mértéket, hogy ami a törvényben nincs egyenesen eltiltva, az nem ellenkezik a képviselő kötelességével. A képviselőnek fenn kell tartani ítélete szabadságát, előítélet nélkül való elfogulatlanságát minden oly dologban, kivált ha az erkölcsi természetű, amely a képviselőház megítélése alá kerülhet, vagy bármi módon testületi tisztességének követelményeit érintheti. Hát ha megengedjük is, hogy a korrupciós romlásnak a munkapárton kívül is megtaláljuk kisugárzásait, ez csak annál nagyobb bizonyosság a romlás főforrása ellen, amely mérge bacillusaival annyira megmérgezte közéletünk levegőjét, hogy hatásait lehetetlen elszigetelni.

SPOROLJON ÉS KÖLCSÖNZOZZE PÉNZÉT

UNCLE SAM-NAK

akinek most szüksége van rá! Ennek meg szüksége lesz arra a háború után!

VEGYEN

War Savings Stamp-eket,

amikért az Egyesült Államok kormánya kereskedik és amelyek 4 százalékos kamatoznak.

Megkaphatja azonnal

Huszonöt centtel

ha vesz az E. A. takarékosági bélyegeiből. — A postán, a bankban, az ajándékoknál és csaknem minden kereskedésben megkaphatja a felvilágosítást.

Ez az ön kötelessége!

Ez életmentést jelent!

Ez megnyeri ezt a háborút!

AZ IDŐGÉP

IRTA: H. G. WELLS.

— A föld feletti gyöngye hegyességük felé haladtak, a földalattiak merőben mechanikus munkások lettek. De ebben a tökéletes állapotban hiányzott valami a mechanikai tökéletességhez, hiányzott — a teljes állandóság. Nyilvánvaló, hogy amint telt az idő, a föld alatt, bármint szereztek is meggyérült a táplálék. A szükség, melyet száműztek pár ezer esztendőre a földről, — visszajött újra, még pedig a föld alatt jelent meg. A föld alatti világ, amely gépekkel volt összekötve, s így bármily tökéletesek is voltak a gépek, a megszokáson kívül kénytelen volt valahogyan mindig gondolkodni, természetesen többet megőrzött a vállalkozó szellemből a földfelettinél, ha máskülömben kevésbé marad is emberi, minden tekintetben.

— S mikor ott lenn fogytán volt minden hus, ráfanyarodtak arra, amitől eladdig eltöltötték a régi megszokott szokás. Mondom, így láttam a dolgokat az utolsó éjszaka a nyolcszázkilenevenegyedik esztendő világában. Lehet, hogy oly helytelen magyarázat, aminőt emberi elme egyáltalán kieszelhet. De a dolgok így alakultak ki akkor elmémben, s másképen nektek sem mondhatom el.

— Az elmúlt nap fáradalmi, izgalmi és rémülete után, bár nagyon el voltam szomorodva, az üldögélés, a nyugodt szemlélet és a meleg napfény nagyon jólesett. Fáradt voltam és álmos, s elmékedésem csakhamar szundikálásba ment át. Nem is ellenkeztem álmoságommal, hanem elnyújtóztam a pázsiton s hamarosan hosszú, üdítő álomba merültem.

— Alkonyat felé járt az idő, mikor felébredtem. Biztosítva lévén most már az ellen, hogy eltalálók aludni s a morlockok hatalmába jutok, nyújtózkodtam egyet, azután lesiettem a dombról. Egyik kezemben a vasrudat szorongattam, másik kezem pedig a zsebemben gyufaszálakkal babrált.

— S most váratlan fordulat következett. Amint közelebb értem a szifnix talpatához: a bronz ajtószárnyak nyitva voltak. Lecusztak az alsó csatornás szegélyzetbe.

— Amint ezt láttam, megálltam és gondolkodtam, bemenjek-e?

— Belülről szűkes helyiségnek látszott, s az egyik sarokban emelkedettebb ponton ott volt az időgép. A kis emeltyűk a zsebbe voltak. Eldobtam a vasrudat, szinte sajnálva, hogy nem vehettem hasznát.

— Hirtelen eszembe ötlött valami, amint megörnyedve befelé mentem a nyíláson. Egyszerre megértettem, hogy mibe török a fejüket a morlockok. Nagy kedvem lett volna nevetni, de erőt vettem magamon. Átléptem a bronz szegélyzetet s felmentem az időgép mellé. Meglepett, hogy gondosan meg volt olajozva és szinte fénylett a tisztaságtól. Azt gyanítottam, hogy a morlockok talán szét is szedték darabokra, s

így próbálták bambaságukban a rendeltetését megfigyelni.

— Amint ott állva vizsgáltam, gyönyört találva találmányom pusztá megérintésében, az történt meg, amit előre sejtettem. — A bronz lapok hirtelen a magasba gördültek s erős csattanással bekapcsolódtak a felső szegélybe. S én ott álltam a sötétben, törbe ejtve. Legalább a morlockok azt gondolták. Én azonban vidáman fölkaegtam.

— Hallottam is már mormoló nevetésüket, amint közeledtek felém. A legnagyobb nyugalommal gyufát akartam gyújtani. — Csak az emeltyűket kellett a gépre illesztem, hogy eltűnhessek, mint a kísértet. De egy dolgról megfeledkeztem. Gyufám abból az utálatos fajtából való volt, amely csak a skatulán gyulad meg.

— Elképzelték, hogy odaléptem rögtön nyugodtságom. — A kis fenevadak már közelemben értek. Az egyikük meg is érintett. Feléjük suhintottam a sötétben az emeltyűvel, s aztán iparkodtam mihamarább a gép nyeregébe jutni. Majd belém kapaszkodott egy s utána egy második kéz. Valósággal viaskodnom kellett kitartó ujjakkal emeltyűmért, mialatt tapogattam a kis rudakat, melyekre az emeltyűket rá kellett illesztem. Az egyik emeltyűt csaknem elragadták tőlem. Amint majdnem kiesuszott már kezemből, fejemmel kellett egyet taszitanom a sötétben, — hogy megkaphassam, hallottam, hogy roppant a morlock koponyája. Mondhatom, hogy ez az utolsó kapaszkodás keményebb volt az erdei küzdelemnél.

— De végre ráerősítettem az emeltyűket s nagyot rántottam az egyiket. A morlockok tapadó ujjai lesiklottak rólam. Ugyanabban a sűrű homályba és zavaros zugásba jutottam, amelyet már lefestettem.

XIII.

Új látomás.

— Beszéltem már az időutazásról és azzal járó kellemetlenségekről.

S ekkor nem is ültem jól a nyeregben, csak féloldalt, bizonytalanul. Nem tudom meddig, csak lógtam ide-oda lengő s vibráló gépemben, nem ügyelve arra, hogyan haladok. Mikor végre a mutatóra rá tudtam nézni, szinte elhültem, mikor láttam, hogy hová utazom. Az egyik mutató napokat, a másik a napok ezreit, a harmadik a napok millióit s a negyedik a napok milliárdjait jelezte. Nos, ahelyett, hogy visszafelé szorítottam volna az emeltyűket, lenyomtam őket úgy, — ahogy a jövődbe kell velük utazni, s amikor ránéztem a mutatókra, láttam, hogy az ezres mutató oly gyorsan forog, mint a zseborra másodperc mutatója — előre a jövődbe. Amint haladtam, különös változás történt a tüneményeken. A vonagló szürkesség egyre sötétedett. Majd — bár csodálatos gyorsasággal utaztam, visszavert a nap és éj csillanó váltakozása, a mi rendszerint a lassabb mozgást jelezte s

a fény egyre élesebben elvált a sötétől. Ez eleinte nagyon megdöbentett. Az éj és a nap váltakozása egyre váltakozott. Végre állandó szürkület borult a földre amelyet csak hébe-korba szakított meg egy-egy üstökös, mely vakító fényvel rohant keresztül a sötét égboltozaton. A fény-sáv, amely a napot jelezte, régen eltűnt, mert a nap nem végezte többé rendes útját, hanem egyszerűen nyugaton mozgott fel és alá, s egyre nagyobb és egyre vörösebb lett. A holdnak teljesen nyoma veszett. A csillagok keringése szünet nélkül lassult s a fénykör helyét lassu fénypontok foglalták el. Végül, mikor már megállni készültem, a nap hatalmas vörös gömbje mozdulatlanul csüngött a horizont fölött, mint valami bágyadt melege sugárzó óriási boltozat, amely olykor olykor egy-egy pillanatra elsötétül. Egyszerre csak egy kis időre újra élénkebben kezdett ragyogni, de csakhamar újra visszanyerte komor vörös tüzeit. Lassu mozgásából megállapítottam, hogy a föld egyik felével folyton a nap felé van fordulva, úgy mint a napjainkban a hold a föld felé.

— Visszaemlékezve első zuhanásomra, óvatosan kezdtem lassítani haladásomat. Óraművem mutatói egyre lassabban kezdtek keringeni, míg végre az ezres mutató szinte mozdulatlanok tetszett, s az egynapos mutató mozgását is egyre jobban kivehettem.

— Szép csendesen megállva, ráültem rendesen az időgépre, körülnéztem. Az égbolt nem volt többé kék. Északkeletre koromfekete volt, s a feketeségből kiragygott a halvány csillagok fénye. Fejem fölém mély csillagatlan vörösség borult, amely délkeletre izzó csillagatlan vörösség borszinbe csapott át, melyből kivált, elmetszve a horizonton, vörösen és mozdulatlanul a napnak rengeteg teste. Nyers vörös színű sziklák között voltam, s az első pillanatra nem vettem észre más jelét az életnek, csak azt az erős és zöld színű növényzetet, amely a sziklák délkeleti részének valamennyi kiszögellő pontját elborította. Olyan volt ez a buja-zöld, mint az erdei moha, vagy barlangokban a kővi zuzmó, mint ezek, örökös félhomályban élt és fejlődött.

A gép lankás parton állt. A tenger messze elnyult délnyugat felé, éles, ragyogó horizontba olvadt a halvány égboltozat alján. Zajgó árnyak, hullámoknak nyoma sem volt; szellő sem zendült a tájon, csak apró, sima habocskák keltek és enyésztek, mint gyöngye lélekzetek, jelölül annak, hogy az örökkévaló tenger még mindig él és mozog. És a part mentén, ahol a víz meg-megtört, vastag sókéreg rakodott le. — Nagy nyomást éreztem fejemben, és észrevettem, hogy nagy gyorsasággal szedem a lélekzetemet. Ez az érzés eszembe juttatta azt a tapasztalatot, melyet egyetlen, hegyek közt való kóborlásomban szereztem, s arra a következtetésre kellett jutnom, hogy a le-

vegő sokkal ritkább, mint manapság.

— Jó messze fönt az elhagyott lejtőn rekedt kiáltás hangzott s valami óriás fehér pillangóhoz hasonló lényt láttam, amint ferdén fölfebben a magasba s aztán keringve eltűnt valami alacsony domb mögött. Hangja oly félelmetes volt, hogy összerázkódtam és belekapaszkodtam a gépembe. Majd újra körülnézve, azt láttam, hogy egészen közölembe az, amit előbb vöröses szikladarabnak tartottam, lassan felém mozog. Valami szörnyű rákfajta teremtvény volt. Képzelték akkora rákot, mint ott az az asztal, amint sok lábán lassan, bizonytalanul mozog, a hatalmas ollóit pedig lengeti, hosszú tapogatóival pedig csavarog, suhog, mint az ostor, s érchomlokáról minden oldalról nyers szemei villognak rátk. Ráncos hátát egyetlen pupok ékteleitik s közbe-közbe zöldes kéreg tarkította. Láthattam, amint a mozgó szörny bonyolult szájában számos tapogatószál csillogott, hajlott ide-oda.

— Amint rámeredtem a felém kuszó félelmetes jelenésre, csiklandást éreztem arcomon, mint ha légy roppent volna rá. — El akartam üzni kezemmel, de a következő pillanatban újra ott volt s csaknem egyszerre vele egy másikat is éreztem fülem mellett. Odakaptam és valami fonálás dolgot fogtam meg, amely gyorsan kihuzódott a kezemből. Elrémülve és undorodva megfordultam, s láttam, hogy egy másik rákszörnyeteg csápját fogtam meg, amely éppen mögöttem terpeszkedett. Gonosz szemei ide-oda forogtak nyelükön, szája szinte habzott az éhségtől s egyetlen ollói, melyekről maszatos iszap csegett, már-már rám ereszkedett.

— Kezem tüstént leszorította az emeltyűt s egy pillanat múlva egy hónapot helyeztem közém s a szörnyetegek közé. De még én mindig ugyanazon a parton voltam s tisztán láttam őket újra, amint megálltam. Csoportosan mászkáltak ide-oda a komor fényben a zöld lombzatban.

— Nines is szó arra az utálatos vigasztalanságra, amely a világra borult. A vörös keleti boltozat, az északi feketesség, a sós holttenger az ide-oda mászkáló undok és tunya szörnyetegekkel, a zuzmószerű növényzet egyhangú zöldje, amely mintha mérget lehelt volna, az édes levegő, mely fáját az ember tüdejének: mind hozzájárult az undorító hatáshoz. Pár száz évet haladtam s még mindig ugyanazt a vörös napot láttam — ugyanazt a holt tengert s a zöld gyom és vörös sziklák közt csoportosan ide-oda mászkáló földi rákféléket s a levegő is ép oly fagyos volt. S a nyugati égboltozaton rengeteg új holdhoz hasonló sápadt félkört vettem észre.

(Folytatjuk.)